

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Devarim

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

ח בקע

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8969

ע ק כ ז ח

תִּקְשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֵבֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
הוּא: (כו) וְלֹא תִבְיֵא תוֹעֵבָה
אֶל-בֵּיתְךָ וְהָיִיתָ חָרֵם כְּמֹהוּ
שֶׁקֶץ וְתִשְׁקָצְנוּ וְתַעֲבוּ וְתִתְעַבְבוּ
כִּי-חָרֵם הוּא: פ

ח (א) כָּל-הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מִצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת
לְמַעַן תִּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבֵאתֶם
וּרְשַׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-
נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבֹתֵיכֶם: (ג) וְזָכַרְתָּ
אֶת-כָּל-הַדְּרָךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכָה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה

במדבד

תרגום אונקלוס

וְלִמָּא תִתְקַל בֵּיה אַרְי מְרַחֵק קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ
הוּא: (כו) וְלֹא תַעֲיִל דְּמְרַחֵק לְבֵיתְךָ
וְתַהֵי חֲרָמָא כְּוַתִּיה שֶׁקֶצְא תִשְׁקָצְיִנְיָה וְרַחֲקָא
תִרְחֲקִינְיָה אַרְי חֲרָמָא הוּא:

ח (א) כָּל תִּפְקִידָתָא דִּי אָנָּא מִפְּקִיד לָךְ
יִמָּא דִּין תִּסְרוּן לְמַעַבְד בְּדִיל
דְּתִיחֹן וְתִסְגֹּן וְתַעֲלוּן וְתִרְתֹּן יִת אַרְעָא

דִּי קִיִּים יִי לְאַבְהִתְכוּן: (ג) וְתִדְבַר־יִת כָּל אֲוִרְחָא דִּי דְבַרְךָ יִי אֱלֹהֶיךָ דִּבְנ אַרְבָּעִין

ב א ו ר

לך, ותרצה לקחת לך: חוקש בו, בנסף או בזהב, וכן הוא שבסמוך: (כו) והיית חרם כמוהו,
שב על הנסף או הזהב ואינו שב על התועבה, כי היא נקבה, והכלל שאסור ליהנות מן נוי
ע"ז ומשמיה ותקרובה:

ח (א) כל המצוה, הטעם אם רציתם לשמור המצות למען תחיו זכרו את הדרך, (הראב"ע),
ואין

ה מ ע ר

(כו) ולא תביא תועבה, הנוהן שחמק הנסמך והענין דבר תועבה; ולזה בא כמוהו ושאר
הכנויים בלשון זכר, ולכן יש בכללו גם נוי ע"ז וגם משמיה ותקרובה: וגם יונתן פ"י
בהסתר הנסמך ותרגום ורחוקיה טעויות:

תרגום אשכנזי מה

אונגליק זיין, דען עס איזט איין
גרייל פֿאַר דעם עוויגען דיין
נעם גאַטטע. (כו) ברינגע קיי-
נען גרייל אין דיין הויז,
זאָנסטען קעממט דער באַן
אויף דין, וויא ער אויף איהם
איזט; דוא מוסט אַבשייא אונד
גרייל דאָפֿאַר האַבען, דען
דער באַן רוהעט דאָרויף.

ח (א) אַללע געבאָטע, דיא
איך דיר יעטצט פֿאַר-

שרייבע מיססעט איהר בעאַב-
אַכטען, זיא אויסצואיבען,
דאָמיט איהר לעבעט, איך
פֿערמעהרעט אונד הינציעהעט
דאָז לאַנד איינצונעהמען, דאָז
דער עוויגע אייערן עלטערן צו-
געשוואָרען. (ג) דענקע און דען
וועג, דען דין דער עוויגע
יעטצט פֿיערציג יאָהרע לאַנג
אין

ר ש י

ח (א) כל המצוה - כפשוטו ומדרש אגדה
אם התחלת במצוה גמור אותה שאינה
נקראת המצוה אלא על שם הגומרה
שנאמר ואת עצמות יוסף אשר העלו בני
ישראל ממצרים קברו בשכם (יהושע ז"ד)
והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם
אלא לפי שלא הספיק לגומרה וגמרה
ישראל נקראת על שם:

(ב) התשבור

דִּי קִיִּים יִי לְאַבְהִתְכוּן: (ג) וְתִדְבַר־יִת כָּל אֲוִרְחָא דִּי דְבַרְךָ יִי אֱלֹהֶיךָ דִּבְנ אַרְבָּעִין

תרגום אשכנזי

ע ק ב ח

בַּמִּדְבָּר לְמַעַן עֲנִתְךָ לְנַסְתְּךָ
לִדְעַת אֶת־אֲשֶׁר בְּלִבְּךָ
הַתְּשֹׁמֵר מִצֻּוֹתָיו אֲתָם־רָא:
(ג) וַיַּעֲנֶךָ וַיִּרְעַבְךָ וַיֹּאכַלְךָ אֶת־
הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדָעוּן
אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ כִּי לֹא
עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יְחִיָּה הָאָדָם כִּי
עַל־כָּל־מוֹצָא פִי־יְהוָה יִחְיֶה
הָאָדָם: (ד) שְׂמַלְתְּךָ לֹא בַלְתָּה

אין דער וויסטע געפֿיהרט
האַט, אום דיר ווידערווער-
טיגקייט צו צושיקען, אונד דיר
דאָרוך צו פֿערוועקען, דאָמיט
אַן דען טאָג קאָממע, וואָס
דוא אים הערצען האָסט, אָב
דוא זיין געבאָט האַלטען
ווילסט אָדער ניכט. (ג) ער
ליעס דיר אין ווידערווערט־
קייט געראַטהען, ליעס דיר
הונגער ליידען אונד שפּיזמע
דיך מיט מן, איינע שפּיזע,
דיא דיר אונד ריינען עלטערן
אונבעקאַנט וואָר, דאָמיט דוא
ערפֿאַהרעסט, דאָס דער
מענש ניכט אַלליין פֿאַם בראָ-

מעליך

מצותיו קרי

דע לעבע, וואָנדערן פֿאַן אַללעם, וואָס דער עוויגע פֿעראַרדנעט. (ד) דיינע קליידער
ר ש י

תרגום אונקלוס

שָׁנִין בַּמִּדְבָּרָא בְּדִיל לְעִנְיֹתְךָ לְנַסְיֹתְךָ
לְמִידַע יַת דִּי בְּלִבְּךָ הַחֲטָר פִּקְדוֹתֵי אִם
לֹא: (ג) וְעִנְיָךָ וְאִכְפִּינְךָ וְאוֹכְלָךָ יַת מִנְיָא
דִּי לֹא יָדַעְתָּ וְלֹא יָדָעוּן אֲבֹתֶיךָ בְּדִיל
לְהוֹדִיעֲתְךָ אֲרִי לֹא עַל לַחְמָא בְּלַחְדוֹתֵי
יַחְקִים אֲיַנְשָׂא אֲרִי עַל כָּל אִפְקוּת מִימְרָא מִן קָדָם יִי יַחְקִים אֲיַנְשָׂא: (ד) בְּסוֹתְךָ

(ב) התשומר מצותיו. שלא תנסהו ולא
תהרהר אחריו: (ד) שמתך לא בלתי-
ענני כבוד היו שפס נכסותם ומגהלי
אותם כמין כלים מגוהלים ואף קטניהם
כמו שהיו גדלים היה גדל לנושן עמהם
כלבוא

ב א ו ר

ואין לורך כי יתכן להיות וי"ו זכרת וי"ו חזרת, וענינו אם תשמרו את המלות וירשתם את
הארץ, זכרת את כל הדרך ואת כל הקורות וידעת עם לבבך לבסוף, שאעפ"י שראו או
בעיניך רעות ותלאות, אינם נחשבים כלל נגד הטוב המופלג שימשך לכם ביורשת וישיבת הארץ,
וכמו שנבאר למטה: (ב) למען ענתך, זהו עינוי שאין פת בסלך, וחיך תלויס למרוס בכל
יוס. (הרשב"ם): לנסתך לדעת, עיין מה שכתב המתרגם בפרשת והאלהים נסה את אברהם,
ותבין על ידו כוונתו גם במקום הזה: התשומר מצותיו, שלא תנסהו ולא תהרהר אחריו,
(רש"י): (ג) ויענך, ויתכן לפרש ויענך וירעיבך ויאכילך את המן ענינים שונים, יאמר כי ענה
אוחך בלכתך במדבר ארבעים שנה, כענין ענה בדרך כתי, וירעיבך מתחלה, כמו שאמרו להמית
את כל הקהל הזה ברעב, ואח"כ האכילך את המן להודיעך כי על כל מוצא וגו'. (הרשב"ם),
וכן תרגם ת"א: הלחם, שאדם תדיר בו: מוצא פי ה', כמו מה שגזר, כמו הדבר ילא מפי
המלך (אסתר ז' ח'), (הראב"ם), וכן ת"א אפקות מימרא, וכן תרגם המתרגם: (ד) שמלחך,

ה מ ע ר

ח (ד) שמלחך לא בלחה מעליך, יפה אמר המבאר ואולי הוא על דרך המליצה לבדו וכו'
ע"ש, כי בלה הוא מענין מלות השלילות כל בלי וכן נאמר חשקת נפשו משחת בלי
(ישעי' ל"ט י"ז), שהוא כמו בלה לדעת הרד"ק, והוראתו על העדר היס ואפיסת כח, והונס

מֵעֲלֶיךָ וּרְגֵלְךָ לֹא בִצְקָה זָרָה
 אַרְבָּעִים שָׁנָה: (ה) וַיִּדְעַת עִם-
 לִבְבֶּךָ כִּי כֹאשֶׁר יִיסַר אִישׁ
 אֶת-בְּנוֹ יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מִיִּסְרֶךָ:
 (ו) וְשָׁמַרְתָּ אֶת-מִצְוֹת יְהוָה
 אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּדַרְכָיו וּלְיִרְאָה
 אֹתוֹ: (ז) כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מִבְּיַאֲךְ

זינד דיר ניכט פֿעראלמעט אים
 לייבע, אונד דיינע פֿיסע זינד
 ניכט געשוואַללען אין דיעזען
 פֿיערציג יאהרען. (ה) דוא
 ווירסט דאָהער אין דיינעם
 הערצען ערקענגען, דאָס דער
 עוויגע דיין גאָטט דיך ציכט־
 געט, וויא איין פֿאַטער זיין
 קינד ציכט־געט; (ו) ווירסט אַל־
 זאָדיא געבאָטע דעם עוויגען
 דיינעם גאָטטעס האַלטען, אין
 זיינען וועגען וואַנדעלן אונד
 איהן פֿירכטען; (ז) דען דער עוויגע דיין גאָטט ברינגעט דיך אין איין פֿאַרטרעפֿליכעם
 לאַנד

תרגום אונקלוס

ר ש י

לֹא בְּלִיאַת מִיָּנָה וּמִסָּאָנָה לֹא יִחִיפוּ דָנָן
 אַרְבָּעִין שָׁנִין: (ה) וַתִּידַע עִם לִבְךָ אֲרִי
 כִּמְאֵ די מַלְיָךְ גִּבְרִיָּהּ יְיָ אֱלֹהֶךָ מַלְיָךְ לֵךְ: (ו) וַתִּשָׁר ית פֿקוּדֵיָא דִּי אֱלֹהֶךָ לְמַתְךָ
 בְּאַרְסֵן דְּתַקְנֵן קְדַמּוּהֵי וּלְמַדְחַל יְתִיהָ: (ז) אֲרִי יְיָ אֱלֹהֶךָ מַעֲלֶיךָ לְאַרְעָא מִבְּחָא
 ארע

ב א ו ר

יש אומרים דרך אלהים, ואחרים אומרים כי הוליו מלבושים רבים ממלרים, ויתכן שאין בתולדת
 המן להוליד זיעה, (הראב"ע), ולא הועיל בזה, כי מלבד הזיעה לא יארכו מלבושי האדם ארבעי
 שנה בשבתו ובנייתו ומכ"ש בלכתו בדרך מסעות רחוקות, וכן השיג עליו הרמב"ן, ואולי הוא
 ע"ד מליכה לבד, כלומר שלא הייתם נשאר עובדי אורח, ולא היה חסר לכם כלום שמתך
 לא בלתה וגו': לא בצקה, מגזרת ויאפו את הבצק (שמות י"ב ל"ט). כי מנהג רגל האורח
 שהלך רגלי דרך רב שינפחו רגליו, ויתכן שנתן להם השם כח או הוליסם לאט. (הראב"ע):
 (ה) וידעה עם לבבך, ההתבוננות והחקירה היא שימה על לב, כענין ואין איש שם
 על לב (ישעיה כ"ו א'), ואמנם אם הידיעה הנמשכת מן החקירה היא משתרשת בנפש ושמורה
 בה עד שהיא לה נוכחת תמיד נאמר שהידיעה היא עם הלב: כי כאשר ייסר, כמו האב
 האוהב את בנו, פעמים שילטרך ליסרו, למונע ממנו טובה, או לגרום לו רעה מועטת, לא
 מלד השנאה והנקמה, כי אם לטובתו, כענין שנאמר יסר בנך כי יש תקוה וגו' (משלי כ'
 י"ח), כן ה' אלהיך מיסרך זמן מה לטובתך, למען תירא אותו ותשמור מצותיו, ואז תערב
 לנפשך

ה מ ע ר

גם על הזקנה גם על ההשחמה, כמו אחרי בלותי (בראש' י"ח י"ב), והארץ כנגד תבלה (ישע'י
 נ"א), בלהות אתוך ואינו (יחזקאל כ"ו כ"א), ויבא על כל דבר אשר יחליף (הינטווינדען פֿער־
 געהען), אם גם לא על דרך השחמה כמו יבלו בטוב ימיהם (איוב כ"א י"ג), ונרדף הוא לשדש
 כלה בכ"ף ומה נקראו המראות הנוראים אשר נולדו ברעיוניו ואין להם מליאות חוץ לדמיון
 שבין רגע יחי' ובין רגע יאבדו בשם בלהות (טרעקביודער), סבו תמו מן בלהות (תהלי'
 ע"ג י"ט) וכדומה; ולדעת קלת מזה הענין בלהות אתוך ואינך שהנאתי לעיל, והשרשים בהל
 ובלה המה מהמתדמים ומתחלפים באותיות ואין להאריך.

תרגום אשכנזי

ע ק ב ח

אל-ארץ טובה ארץ נחלי מים
עינת ותהמת יצאים בבקעה
ובהר: (ח) ארץ חטה ושערה
וגפן ותאנה ורמון ארץ-זית
שמן ודבש: (ט) ארץ אשר לא
במסכנת תאכל-בה לחם לא-
תחסר כל בה ארץ אשר אבניה

לאנד, איין לאנד, איין וועל-
כעם פליססע אנצוטערעפפען
זינד, קוועללען אונד טיעפען,
דיא אים טהאלע אונד אים גע-
בירגע ענטשפרינגען; (ח) איין
לאנד, וועלכעס וויצען, גער-
סטע, וויין, פייגען, גרא-
נאטעפפעל; איין לאנד, וועל-
כעס אליווען אונד ראטטעלהא-
ניג הערפארבריינגט; (ט) איין
לאנד, אין וועלכעס דוא ניכט
אין ארמוטה בראד עססען

(קיטמערליך לעבען) ווירסט, אין וועלכעס אן ניכטס מאנגעל זיין ווירד; איין לאנד, דעם-
סען

תרגום אונקלוס

ר ש " י

(ח) זית שמן. זתים העושים שמן: ארע נגדא נחלין דמיין מבועי עינן ותהומין
נבקין בבקעין ובטורין: (ח) ארע חטין ושערין
וגפנין ותינין ורמונין ארעא דזיתקא עבדין משחא והיא עבדא דבש: (ט) ארעא
די לא במקפינו תיכול בה לחמא לא תחסר כל מדעם בה ארעא די אבנהא פרולא

ומטורהא

ב א ו ר

לנפש טובת הארץ ופירותיה, על כן אמר אחריו, כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגומר:
(ו) עינת ורחמה, יש מן המעיונות שנוזלים מן הגשמים הנבלעים בהרים, או מן האדים
הנוזלים להם, והם שקרא עיונות כמו כל מעיני מים, ויש מהם שיוצאים ממקור התהום,
והם שקראם תהמות (הרמב"ן): (ח) זית שמן, זתים העושים שמן. (רש"י): ודבש, הם
התמרים: (ט) ארץ, כפילת מלת ארץ היא לחות המליצה: במסכנת, בדלות ועניות כלומר
לא תאכל פת חריבה כדרך עני ומסכן, שהרי מלבד החטה והשעורה שהוא לחם יהיה לך גפן
ותאנה ורמון ותמרים שהם מתוקים וערבים לחיך. (הרשב"ם): אשר אבניה ברזל, הטעם
במקום

ה מ ע מ ר

(ח) ארץ זית שמן ודבש, כתב הרד"ק וכדבריו כתב גם הרב בן זאב, יש שזכר נסמך אחד
לכמה סומכים, כמו תרומת כסף ונחשת (שמות ל"ה כ"ד), ויש שיזכר הנסמך בכל סומך וסומך,
כמו צפרי בטנך וצפרי בהמתך וצפרי אדמתך (דברים כ"ח י"א) עכ"ל; אולם דע כי החילוף הזה
לא בא ע"ד הקרי והזדמנות אך יסודו בדרכי ההגיון, כי אם הסומכים המה ממין אחד כמו
תרומת כסף ונחשת שהם מין מתכות יבוא הנסמך רק פעם אחת, אבל אם הסומכים נבדלים
באיכות כמו צפרי בטנך וצפרי בהמתך וכו', אז ישנה וישלש הנסמך בכל סומך וסומך, ולזה נמלא
כלי כסף וכלי זהב (בראשית כ"ד כ"ג, שמות ג' כ"ב), ועוד הרבה, כי כלים מכלים שונים
בצורתם; ומה שבא ביהושע (ו' ט' וכ"ד), כסף זהב וכלי נחשת וברזל, הנה מלת ברזל איננה
מוסב על כלי, אך הכוונה כי הקדישו כסף זהב וברזל וכלי הנחשת, ואולי לא מלאו גלמי נחשת
רק כלים, ויתורגם: (קופפערנעם גערעטהע אונד אויך אונעם אויזען), ולפי' הזה תסכים גם
הגינה כאשר יראה המעיין; ומה שנמלא (בד"ה א' י"ח), וכל כלי זהב ונסף ונחשת, הנה שם
מתבאר כי גם אותם הקדיש המלך דוד לה', ואין ספק כי לא הקדישם לזכר מוצא בצורתם,

אך

בְּרֹל וּמְהַרְרִיהַ תְּחַצֵּב נְחֹשֶׁת:
 (י) וְאָכַלְתָּ וּשְׁבַעְתָּ וּבִרְכַתְּ אֶת־
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה
 אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: * (יא) הַשְּׁמַר לָךְ
 פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 לְבַלְתִּי שָׁמַר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו
 וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוְּךָ הַיּוֹם:
 (יג) פֶּן־תֹּאכַל וּשְׁבַעְתָּ וּבִתִּים

סען שטיינע אייזען זינד, אונד אויס דעססען בערגען דוא ערץ הויען ווירסט. (י) ווען דוא נון געגעססען אונד דיק געזעט= טיגעט האבען (אים איבער= פלוססע לעבען) ווירסט, זא מוסט דוא דעם עוויגען דיינעם גאטטע דאנקען פיר דאז פאר= טרעפפליכע לאנד, דאז ער דיר געגעבען. (יא) היטע דיק אבער, דאס דוא דען עוויגען דיינען גאטט ניכט אין זא ווייט פֿערגאסעסט. דאס דוא דיאגע= באַטע, רעכטע אונד געזעטצע

טבים

ניכט האלטעסט, דיא איך דיר יעטצט פֿארשרייבע. (יג) עם קעננטע קאממען, ווען דוא צו עם=

סען

תרגום אונקלוס

ומפורקא תפסול נחשא: (י) ותיכול ותשבע ותברך ית יי אלהך על ארעא מבתא די יהב לך: (יא) אסתמר לך דלמא תתנשי ית דחלתא דיי אלהך בדיל דלא למטר פקודוהי ודינוהי וקיימוהי די אנא מפיקיד לך יומא דין: (יג) דלמא תיכול ותשבע ובחין

ב א ו ר

במקום אשר תחשוב ששם אנשים תמלא ברזל כי מעפר יוקח, ובשרם כי בארץ ישראל מחלב נחשת וברזל שהוא לורך גדול ליושבי הארץ, ולא תחסר כל בה, אבל מולא הכסף והזהב איננו חסרון בארץ, (הרמב"ן), ואמר שהברזל ימלא בלי עורח, על פני הארץ, לפי שבו לורך יותר והנחשת יחלב: (י) וברכה, רבותינו קבלו שזו מלות עשה לברך אחר המזון. וי"ו וברכת לתשובת התנאי, כאשר תאכל ותשבע אז תברך: על הארץ הטבה, על כמו בעבור, וכן בתרגום אשכנזי: (יב) ובחיים טבים, חזקים ונאים שתקבל מהם כל טוב ללכרך:

במדב-

ה מ ע מ ר

אך התיכס לקדשי צדק הבית, ולכן עיקר הכוונה על חומרם והמה א"כ ממין אחד; אולם בשמואל (ב' ח' י'), שנאמר ובידו וא"כ עיקר המכוון על הכלים כאשר נמלאו בידו, אמר כלי כסף וכלי זהב וכלי נחשת; ואם בא וכלי זהב וכסף (ד"ה ב' כ"ד י"ד), שם סמך על הכלל שלפניו ויעשהו כלים לה'. — ולזה הוכפל כאן הנסמך ארץ אלל זית שמן ודבש, כי מה שנזכר לפנים הם פרי האדמה עלמס כאשר המה בטבע, אולם זית שמן ודבש הוא אך על היוכל מזיתים ותמרים ע"י כתיבה, וכמו שתרגום יונתן ארע דמן זיתהא עבדין משח ומן תומרייהא עבדין דבש (וכן הוא בתרגום ירושלמי); וע"פ הדברים האלה בין תבין מאמר ח"ל בצרכות (דף מ"ד ע"א) שאמרו ורבנן ארץ הפסיק הענין. והנה לפי משמעות הלשון דייק הגמרא ממלת ארץ שהוכפל ולא בעבור שהוא תחלת פסוק וא"כ מדוע לא נאמר גם בארץ זית שמן ודבש ארץ הפסיק (ועיין בללח בד"ה אבל ענבים תאנים ורמונים); אך לפי דברינו יולדק כי זית שמן ודבש נחלק שהוא מין אחר כאשר בארנו, ואין לדרוש ממנו אבל לחם שגם היא נעשה ע"י אדם כמו שמן ודבש, וא"כ היה לו לכלול עמהם ונדודאי הפסיק הענין לענין ברכה.

טבים תבנה וישבת: (ג) ובקרה
 וצאנה ירבין וכסף וזהב ירבה
 לה וכל אשר לה ירבה: (ד) ורם
 לבבה ושכחת את יהוה אלהיה
 המוציאה מארץ מצרים מבית
 עבדים: (ט) המוליכה במדברו
 הגדל והנורא נחש ושרף ועקרב
 וצמאון אשר אין מים המוציא
 לה מים מצור החלמיש:
 (טז) המאכלה מן במדבר אשר
 לא ידעון אבתיך למען ענתך
 ולמען נסתה להיטבה באחריתך:
 (יז) ואמרת בלבבה כחי ועצם ידי

סען אים איבער פלוססע האסט, שענע היזער בויעסט אונד זיא בעוואהנעסט, (ג) פיעל גרא- סעס אונד קליינעס פיעה, פיעל זילבער אונד גאלד בעזיטצעסט אונד איבערהויפט אן פערמע- גען אללער ארט צוניממסט, (ד) דאס דיין הערץ ויך ערהע- בע דאס דוא איבער מיטהיג (וירדעסט), אונד דוא דען עוויגען דייען גאטט פערנא- סעסט, דער דיק אויס דעם לאנדע מצרים, אויס דעם שקלאפען- הויזע געפיהרט, (ט) דער דיק אין דיעזער גרא- סען, פירכטערליכען וויסטע געלייטעט, וואָ גיפטיגע שלאנגען, שקארפיאנען, וואָ אייטעל דיררע, נירגענדס וואססער צו פינדען איזט, דער אויס דעם הערטעסטען קיעזעל דיר וואססער פליעסען ליעס,

עשה

(יז) דער דיק אין דיעזער וויסטע מיט מן שפיוטע, דאפאן דייע עלטערן ניכטס געוואוסט האבען, אום דיק דורך וידערווערטגקייט צו פערזוכען אונד דיר אים ענדע וואהל צו טהון; (יז) אונד שפראכעסט עטווא אין דייעם הערצען: מיינע מאכט אונד טאפפערקייט

האט

תרגום אונקלוס

ובתיו שפירין תבני ותתיב: (ג) ותורה וענה יסגון לה וכספא וזהבא יסגי לה וכל די לה יסגי: (ד) וירים לבך ותחנשי ית בחלתא דיי אלהך דאפקה מארעא דמצרים מבית עבדוהא: (ט) דדברך במדברא רבא ודחילא אתר דחין קלן ועקרבין ובית צחונא אתר דלית מיא דאפיק לה מיא מטיגרא תקיפא: (טז) דאוכלה מנא במדברא דלא ידעו אבהתך בדיל לעניותה ובדיל לנסיונה לאומבא לה בסופה: (יז) ותומר בלבך

חילי

ב א ו ר

(טו) במדבר, מושך עלמו ואזר עמו, וכן הוא, במדבר הגדול שהוא ארך וכח, והנורא שהוא מדבר שרף, (הראב"ע), ואולם אין שם מדבר נאות להסמך אל נחש לכן נראה שחסרו מלות מקום אשר שם נחש שלא להסיק בין הענינים הנוראים, וזהו נחות המליצה כדי לעורר התפעלות האומה, וכן תרגם אנקלוס אתר דחין: החלמיש, הסור הזוק, כמו חלמיש למעינו מים (תהלים קי"ד ס'): (טו) לחיטבך, כנר פירשתי למעלה (ס' ה'): (יז) ואמרת בלבך, שג

אל

עֲשֵׂה לִי אֶת־הַחִיל הַזֶּה:
(יח) וְזָכַרְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כִּי הוּא הֵנִיחַ לְךָ כַּח לַעֲשׂוֹת
חַיֵּיךָ לְמַעַן הִקִּים אֶת־בְּרִיתוֹ
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם כְּיוֹם
הַזֶּה:

פ

(יט) וְהָיָה אִם־שָׁכַח תִּשְׁכַּח אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ אַחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעַבַדְתָּם
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הֲעַדְתִּי בְכֶם
הַיּוֹם כִּי אָבֵד תֵּאבְדוּן: (כ) כְּגוֹיִם
אֲשֶׁר יְהוָה מֵאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם בְּן
תֵּאבְדוּן עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

פ

שמע

תרגום אשכנזי מח

הָאֵם מִיר אַלְלֵעִם דִּיעוּעִם פֿער־
מעגען ערוואַרבען. (יח) אַלְלֵיךְ
דוא מוסט אַן דען עוויגען דייגען
גאַטט געדענקען, דען ער איזט
עס, דער דיר דיא מאַכט גיבט,
דיעזעס פֿערמעגען צו ערווער־
בען, דאַמיט ער זייגען בונד
האַלטע, דען ער דייגען על־
טערן צוגעשוואַרען, וויא היי־
טיגעס טאַגעס געשיעהט.
(יט) ווירסט דוא אַבער דען עווי־
גען דייגען גאַטט פֿערגעססען
אונד אַנדערן גאַטטערן נאַכ־
פֿאַלגען, איהגען גאַטטעס־
דיענסטליכע עהרע ערצייגען
אונד זיא אַנבעטען; זאָ בעציי־
גע איך הייטע איבער אייך,
דאַס איהר צו גרונדע געהען
ווערדעט, (כ) זאָ וויא דיא נאַ־
ציאַגען, וועלכע דער עוויגע
פֿאַר אייך צו גרונדע ריכטעט,
זאָ ווערדעט איהר צו גרונדע
געהען. דיעזעס ווירד דער ער־

פֿאַלג זיין, ווען איהר דער שטיממע דעם עוויגען אייערעס גאַטטעס ניכט געהאַר־
זאַם זיין ווערדעט.

הערע

תרגום אונקלוס

חילי ותקוף ידי קנו לי ית נכסאי האלין: (יח) ותדבר ית יי אלקה ארי דווא
דנהיב לך חילא למקגי נכסין בדיל לקומא ית קומיה די קיים לאַבְהֶתְךָ בְּיוֹמֵי הַדִּין:
(יט) ויהי אם אתנשאה תתנשי ית דחלתא דיי אלקה ותהך בחר טעות עממאי
ותפלחינון ותסגוד להון אסהדית בכון יומא דין ארי מיבד תיבדון: (כ) בעממאי
די יי מוּבִיד מִן קְדַמִּיכוֹן בְּן תִּיבְדוּן חִלְף דְּלֵא קַבִּילְתוּן בְּמִימְרֵא דִּי אֱלֹהִיכוֹן:
שמע

ב א ו ר

אל ורס לבנד ושכתת את ה' אלהיך ואמרת בלבנד, ופסוקים המוליכך המאכילך הס תארי השם
המתחסיס אל אומה ישראלית ביחוד: החיל הזה, הרכוש והממון, וכן ועזבו לאחרים חילס,
יגיעס וכחס: (יח) וזכרת, מוסב אל השמר לך שלמעלה, כלומר השמר לך פן תשכח, רק
זכור: למען הקים, כיום הזה את בריתו אשר וגו': (כ) עקב, כבר פירשתיו בתקלת הסדר,
שזהו שבר באחרית אס לטוב אס לרע:

אתה